

Кафедра економіки, управління та адміністрування

СИЛАБУС

Базова інформація про дисципліну	
Шифр, назва дисципліни	DP009 Економіка праці і соціально-трудові відносини/ Economics of Labour and Labour Relationships
Рівень вищої освіти / фахової передвищої освіти	фахова передвища
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	051 Економіка
Освітня програма	Економіка
Семестр	6 семестр (9 кл), 4 семестр (11 кл)
Курс	3 курс (9 кл), 2 курс (11 кл)
Анотація курсу	Навчальна дисципліна спрямована на вивчення теоретико-методологічних та соціально-економічних аспектів сучасних проблем економіки праці і соціально-трудових відносин та формування практичних навичок і вмінь щодо організації економіки праці, які є необхідними для вільного володіння практикою прийняття оптимальних рішень щодо функціонування, розвитку та регулювання соціально-трудових відносин на різних рівнях управління.
Сторінка курсу в MOODLE	http://78.137.2.119:2929/course/view.php?id=144&notifyeditingon=1
Мова викладання	українська
Лектор курсу	викладач, спеціаліст I категорії Цибань Анжела Олександрівна канали комунікації: СДН «Moodle»: повідомлення в чаті E-mail: angelitka.z@gmail.com Messenger: https://www.facebook.com/angela.tsyban/
Місце дисципліни в освітній програмі	
Освітня програма	Економіка: http://csbc.edu.ua/documents/otdel/moop_e.pdf
Перелік загальних компетентностей (ЗК)	ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. ЗК 5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 7. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

Перелік спеціальних компетентностей (СК)	СК 1. Здатність ідентифікувати інформацію та усвідомлювати проблеми предметної області, базові засади функціонування сучасної економіки. СК 3. Здатність на основі типової методики і знань, розраховувати економічні і соціально-економічні показники господарюючих суб'єктів. СК12. Здатність до використання знань фундаментальних розділів математики при розв'язуванні задач економічного змісту.
Перелік програмних результатів навчання	РН 1. Знати свої права та обов'язки як члена суспільства, цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. РН 3. Здійснювати пошук, збирання, оброблення та аналізування інформації у професійній діяльності. РН 4. Застосовувати всебічні спеціалізовані емпіричні та теоретичні знання для розв'язання практичних ситуацій. РН 7. Володіти економічною термінологією, оперувати категоріями, поняттями предметної області соціально-економічних систем різного рівня. РН 9. Розв'язувати типові спеціалізовані задачі в професійній діяльності.
Опис дисципліни	
Структура навантаження на студента	Загальна кількість годин – 120 Кількість кредитів – 4 Кількість лекційних годин – 28 Кількість практичних занять – 28 Кількість годин для самостійної роботи студентів – 64 Форма підсумкового контролю – екзамен
Методи навчання	Вербальні методи (лекція, бесіда, дискусія, пояснення); практичний метод (розв'язування задач, проблемних завдань – кейсів); метод візуалізації (презентація); робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, доповіді); інтерактивні методи кооперованого та колективно-групового навчання (робота в групах, робота в парах, мозковий штурм); методи стимулювання і мотивації навчальної діяльності (формування пізнавальних інтересів студента, навмисна помилка); інші методи у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційне середовище Moodle та інш.).
Зміст дисципліни	
Тема 1. Об'єкт, предмет, завдання і методологічні основи економіки праці	Праця як об'єкт вивчення дисципліни „Економіка і нормування праці”. Структура процесу праці. Характерні риси сучасної праці. Кількісні та якісні характеристики праці. Предмет і завдання курсу „Економіка праці та соціально-трудові відносини”.
Тема 2. Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства	Соціально-економічна характеристика трудових ресурсів. Класифікація населення за МОП. Відтворення трудових ресурсів. Трудовий потенціал суспільства.
Тема 3. Відносини зайнятості та безробіття	Соціально-економічна сутність зайнятості населення. Регулювання зайнятості. Безробіття. Види безробіття. Основні моделі державної політики зайнятості населення.
Тема 4. Внутрішній ринок праці організації	Ринок праці як економічна категорія. Особливості ринку праці та його функції. Сегментація ринку праці. Внутрішній ринок праці організації. Світовий ринок праці. Моделі ринку праці.

Тема 5. Регулювання організаційно-економічних відносин в організації	Сутність соціально-трудових відносин: загальна характеристика їх системи. Сторони і суб'єкти соціально-трудових відносин. Предмет соціально-трудових відносин на різних рівнях. Принципи і типи соціально-трудових відносин. Регулювання соціально-трудових відносин. Колективні договори та угоди – основа соціального партнерства.
Тема 6. Сутність, значення і об'єкти нормування праці	Місце нормування в організації праці. Суть і завдання нормування праці. Функції та принципи нормування праці Об'єкти нормування праці: робочий час, виробнича операція, технологічна структура операції, трудовий мікроелемент. Сутність обсягу роботи, зони обслуговування та чисельності персоналу як об'єктів нормування праці
Тема 7. Аналіз трудового процесу і витрат робочого часу	Єдність трудового і виробничого процесів. Поділ і кооперування праці. Організація робочого місяця та його обслуговування. Виробничий процес та його структура. Класифікація затрат робочого часу.
Тема 8. Нормативи і норми затрат праці	Нормативні матеріали для визначення норм праці. Класифікація нормативів праці. Вимоги до нормативів. Методи створення трудових нормативів. Перевірка нормативів у виробничих умовах. Мікроелементні нормативи часу. Методи вивчення витрат робочого часу.
Тема 9. Методи нормування і способи встановлення норм праці	Функції норм затрат праці та їх класифікація. Норма часу та її структура. Методи та способи нормування затрат праці. Аналіз стану нормування праці на підприємстві.
Тема 10. Продуктивність і ефективність праці	Поняття ефективності праці. Продуктивність і рентабельність праці як основні показники її ефективності. Показники і методи вимірювання продуктивності праці. Фактори і резерви росту продуктивності праці.
Тема 11. Аналіз і планування праці на підприємстві	Сутність і значення планування праці. План з праці та його види. Облік персоналу та баланс робочого часу. Методи планування трудових показників. Визначення фонду заробітної плати на підприємстві.
Тема 12. Витрати на персонал і заробітна плата	Вартість робочої сили. Сутність заробітної плати як соціально-економічної категорії. Структура заробітної плати. Функції заробітної плати. Принципи та елементи організації заробітної плати.
Тема 13. Тарифне нормування заробітної плати	Тарифна система організації оплати праці та її елементи. Тарифно-кваліфікаційні довідники, їх призначення та структура. Тарифні ставки їх економічне значення та види. Система доплат і надбавок до тарифних ставок і посадових окладів. Тарифна сітка та її роль в організації оплати праці. Оплата праці керівників, спеціалістів, службовців.
Тема 14. Аудит у сфері праці та планування соціального розвитку організації.	Аудит у сфері праці: сутність і значення. Соціальний розвиток організації та трудового колективу. План соціального розвитку трудового колективу: структура та етапи розробки.
Політика дисципліни	
Політика відвідування	Регулярне відвідування всіх видів занять, своєчасність виконання самостійної роботи. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання зорганізується в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку.
Академічна доброчесність	У випадку недотримання політики академічної доброчесності (плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво) передбачено повторне проходження оцінювання.

Система оцінювання

Поточний контроль здійснюється протягом семестру під час проведення практичних, семінарських та інших видів занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту отримати атестацію з предмету – 60 балів); підсумковий/ семестровий контроль, проводиться у формі іспиту, відповідно до графіку навчального процесу. Підсумкова оцінка за умови іспиту виставляється як загальна сума балів набраних за результатами поточного (70%) та підсумкового контролю.

Накопичування рейтингових балів з навчальної дисципліни

Види навчальної роботи	Мах кількість балів
Опитування та виконання завдань на семінарських заняттях (3 х 3 бали)	9
Тестування (4 х 3 бали)	12
Модульні контрольні роботи (1,2 мкр – 6 балів, 3 мкр – 7 балів)	19
Виконання та захист мультимедійної презентації	15
Виконання та захист розрахункової роботи	15
Екзамен	30
Разом	100

Шкала оцінювання

ECTS	Бали	Зміст
A	90-100	Бездоганна підготовка в широкому контексті
B	80-89	Повні знання, міцні вміння
C	70-79	Хороші знання та вміння
D	65-69	Задовільні знання, стереотипні вміння
E	60-64	Виконання мінімальних вимог діяльності в стандартних умовах
FX	35-59	Слабкі знання, відсутність умінь
F	1-34	Необхідний повторний курс

Список рекомендованих джерел

1. Азаренкова Г. М., Борисенко І. І., Головка О. Г. Економіка праці та соціально-трудові відносини: навчальний посібник Львів: Новий Світ-2000. 2019. 343 с.
2. Азьмук Н.А. Трансформація зайнятості при переході до цифрової економіки: глобальні виклики та стратегії адаптації. Монографія. К. Знання, 2019. 335с.
3. Акулов М., Драбаніч А, Євась Т. Економіка праці та соціально-трудові відносини. Київ: Цент навчальної дієтатури. 2019. 328с.
4. Безпалько О. В. Економіка праці та соціально-трудові відносини: навч. посіб. Київ: Кафедра, 2020. 310 с.
5. Безродна С. М. Економіка праці і соціально-трудові відносини: збірник тестів і практичних завдань для студентів економічних спеціальностей. Чернівці: ПВКФ «Технодрук», 2017. 70 с.

6. Брюховецька Н.Ю., Іваненко Л.В. Оцінювання людського капіталу та доданої вартості підприємств: теорія та практика: монографія / НАН України, Ін-т економіки промсті. Київ, 2020. 184 с. <https://iie.org.ua/monografiyi/ocinjuvannja-ljudskogo-kapitalu-tadodanoi-vartosti-pidpriemstv-teorija-ta-praktika/>

7. Буряк П. Ю., Карпінський Б. А., Григор'єва М. І. Економіка праці й соціально-трудові відносини: навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2004. 440с.

8. Волощенко О.В., Данилевська Л.С., Цибань А.О. Безробіття як фактор скорочення купівельної спроможності населення. Сучасні аспекти науки: VII-ий том колективної монографії, за ред. Є.О. Романенка, І.В. Жукової. Київ. Братислава: ФОП КАНДИБА Т.П., 2021. С.122-137.

9. Гриньова В. М., Шульга Г. Ю. Економіка праці та соціально-трудові відносини: навч. посіб. К.: Знання, 2010. 310 с.

10. Грішнова О. А. Економіка праці та соціально-трудові відносини: Підручник. Київ: Центральна література. 2011. 392 с.

11. Грішнова О. А. Економіка праці та соціально-трудові відносини: Практикум. Київ: Центральна література. 2012. 286 с.

12. Економіка праці і соціально-трудові відносини: підручник. Шкільова О. В та інші. За заг. ред. О.В. Шкільової. К.: ЦП «Компринт», 2015. 749 с.

13. Економіка праці та соціально-трудові відносини: практикум: навч. посіб. Семикіна М.В. та інші., Кропивницький: Видавець Лисенко В. Ф., 2020. 228 с.

14. Єсінова Н. І. Економіка праці та соціально-трудові відносини: навч.- метод. посібник Х.: ХДУХТ, 2017. 189 с.

15. Качан Є.П. Економіка праці та соціально-трудові відносини: навч.-метод. посіб. За заг. ред. проф. Качана Є. П. Тернопіль: ТДЕУ, 2006. 373 с.

16. Кодекс законів про працю України: Закон України від 10.12.1971 р. № 322-VIII (поточна редакція від 03.12.2020 р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>

17. Нагорна І.І. Економіка праці: навчально-методичний комплекс дисципліни: навч. посіб. для студ. спеціальності 073 “Менеджмент” , КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 76 с.

18. Назарова Г.В. Економіка праці: навч. посіб. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. 330 с.

19. Пономарьова М.А., Цибань А.О. Особливості безробіття в Україні в умовах військової агресії. // «Стабілізація регіональної економіки: реалії та перспективи на майбутнє»: матеріали науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 20-21 грудня 2024 р.). Одеса: Видавництво «Молодий вчений», 2024. С. 65-70.

20. Про зайнятість населення: Закон України від 05.07.2012 № 5067-VI (редакція від 10.06.2021) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text>.

21. Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів): Закон України від 03.03.1998р № 137/98-ВР (поточна редакція від 07.11.2012) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/137/98-%D0%B2%D1%80/ed20220101#Text>

22. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності: Закон України від 15.09.1999 р. № 1045-XIV (поточна редакція від 21.05.2021) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1045-14/ed20210523#Text>

23. Скворцова І. Б. Економіка праці й соціально-трудові відносини : навчальний посібник. Львів: Львівська політехніка, 2016. 268 с.

24. Ткачук В. А., Ланченко Є. О., Костюк Т. О. Практикум з економіки праці і соціально-трудових відносин: навч. посібник. К.: НУБіП України, 2018. 555 с.

25. Червінська Л. П. Економіка праці: навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2009. 216 с.

26. Boeri, T. and van Ours J. The Economics of Imperfect Labor Markets. 2. ed. Princeton. Princeton University Press. 2013. 434 p.

27. George J. Borjas. Labor Economics. 9th edition. Harvard University. United States. McGraw-Hill Education. 2019. 498 p.

28. Kenneth J. McLaughlin Labor Economics: Principles in Practice. 2. ed . Oxford University Press, USA. 2018. 560 p.
29. Laing Derek. Labor economics: introduction to classic and the new labor economics 1. ed. New York: W.W. Norton & Co. 2011. 899, [191] p.
30. Ronald G. Ehrenberg, Robert Smith, Kevin F. Hallock Modern Labor Economics: Theory and Public Policy, fourteenth edition. London, United Kingdom. Taylor & Francis Ltd. 2021. 782 p.
31. Ronald G. Ehrenberg, Robert Smith. Modern Labor Economics: Theory and Public Policy (International Student Edition). London, United Kingdom. Taylor & Francis Ltd. 2016. 688 p.